

ВІДГУК

*офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента
Житеньової Наталі Василівни
на дисертаційну роботу Буйницької Оксани Петрівни
«Система педагогічного проєктування інформаційно-освітнього середовища
для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті*

Початок 2020 року став переломним моментом для всієї світової спільноти, яка зіштовхнулася із пандемією. Система освіти опинилась у принципово новій ситуації, коли освітня діяльність на всіх її ланках була переведена у віддалений формат, який передбачає організацію процесу навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій. Це дало поштовх цифровізації освіти, підвищило роль і значущість інформаційно-освітнього середовища закладу освіти у забезпеченні повноцінної підготовки майбутніх фахівців, спричинило потребу в якісних електронних навчально-методичних ресурсах, зумовило появу нових вимог до підготовки науково-педагогічних працівників до здійснення професійної діяльності. Враховуючи окреслені аспекти, представлене О.П. Буйницькою дослідження, присвячене питанням теоретичного обґрунтування і розробки системи педагогічного проєктування відкритого інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах змішаного та дистанційного навчання, є безперечно актуальним, своєчасним і перспективним. Дисертацією є монографія, яка знаходиться у відкритому доступі у репозитарії Київського університету імені Бориса Грінченка, що сприяло її поширенню в освітянській і науковій спільнотах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у монографії, базується на детальному аналізі законодавчих і нормативних документів, літературних джерел за окресленою проблематикою,

підтверджується результатами наукових напрацювань авторки і, у цілому, не викликає сумніву.

Дисертаційне дослідження О.П. Буйницької виконано у процесі реалізації науково-дослідних робіт, які здійснювались у Київському університеті імені Бориса Грінченка – «Розвиток відкритого освітнього інформаційного середовища університету для забезпечення якості освіти» (2016–2022), ДР № 0116U003995; «Філософські, освітологічні та методичні засади компетентнісної особистісно-професійної багатoproфільної університетської освіти» (2012–2015), ДР № 0110u006274; в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України – «Система психолого-педагогічних вимог до засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення» (2012–2014), ДР № 0112U000281; відповідно до завдань міжнародних проєктів: «Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання» (MoPED) програми ЄС Еразмус + КА2 – Розвиток потенціалу вищої освіти, № 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-SVNE-JP (2017–2021); «Розробка курсів з вбудованих систем з використанням інноваційних віртуальних підходів для інтеграції науки, освіти та промисловості в Україні, Грузії, Вірменії» (DESIRE), 544091-TEMPUS-1-2013-1-BE-TEMPUS-JPCR (2013–2016).

Тему дослідження затверджено Вченою радою Інституту інформаційних технологій і засобів навчання (ІТЗН) НАПН України (протокол № 10 від 29.11.2012 р.) та узгоджено з Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 28.05.2013 р.).

Дисертаційна робота має чітку структуру, характеризується логічністю викладу та обґрунтованістю наведених висновків, які базуються на застосуванні різних методів наукового пошуку. Для досягнення поставленої у дослідженні мети та розв'язання окреслених завдань здобувачкою було використано комплекс

загальнонаукових методів: теоретичних – порівняльний та системний аналіз філософських, психологічних, педагогічних, наукових джерел; аналіз світового та вітчизняного досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, структурне моделювання; емпіричних – експертного опитування, включеного спостереження, бесід зі студентами та викладачами, аналіз способів використання складових відкритого інформаційно-освітнього середовища, контент-аналіз для експертизи складників відкритого інформаційно-освітнього середовища; експериментальних – констатувальний, пошуковий і формувальний експеримент.

Оцінка основних наукових здобутків представленого дослідження показала їх вагомому наукову новизну, а саме: теоретично обґрунтовано модель та розроблено систему педагогічного проектування відкритого інформаційно-освітнього середовища для підготовки майбутніх соціальних педагогів; теоретично обґрунтовано та визначено етапи проектування відкритого інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки соціальних педагогів (аналіз освітнього процесу закладу вищої освіти, аналіз освітніх ресурсів, аналіз вимог до формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх соціальних педагогів, побудова структурно-функційної моделі відкритого інформаційно-освітнього середовища, добір технологічних платформ та програмно-інструментальних засобів, добір електронного контенту, проектування освітніх процесів з використанням відкритого інформаційно-освітнього середовища); розроблено дескриптори сфер застосування інформаційно-цифрової компетентності та модель інформаційно-цифрової компетентності майбутнього соціального педагога; виокремлено критерії оцінювання електронних навчальних ресурсів для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах змішаного та дистанційного навчання.

До наукових здобутків О.П. Буйницької слід також віднести подальший розвиток теоретичних і методичних проблем створення і використання відкритого інформаційно-освітнього середовища; формування і використання

електронних освітніх ресурсів в умовах відкритого інформаційно-освітнього середовища; формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх соціальних педагогів з використанням відкритого інформаційно-освітнього середовища; організації е-співпраці учасників освітнього процесу у відкритому інформаційно-освітньому середовищі.

Вагомим результатом проведеного О.П. Буйницькою дослідження є розробка і апробація моделі відкритого інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів. Універсальний характер моделі зумовлює перспективність її використання з метою створення в закладі вищої освіти відкритого інформаційно-освітнього середовища для забезпечення продуктивного освітнього процесу із застосуванням різних форматів його організації.

Заслуговує на особливе відзначення практична спрямованість виконаного дослідження. Авторкою розроблений значний комплекс матеріалів, а саме: «Цифрова платформа соціального педагога», що містить інтерактивну добірку цифрових ресурсів, які становлять основу сучасного освітнього процесу підготовки майбутнього соціального педагога до виконання професійних завдань; цілісне відкрите інформаційно-освітнє середовище «Цифровий кампус Київського університету імені Бориса Грінченка»; персональне цифрове середовище майбутнього соціального педагога; персональне цифрове середовище викладача; персональне цифрове середовище адміністратора; систему саморозвитку цифрової компетентності викладачів, які забезпечують підготовку майбутніх соціальних педагогів; структуровані набори міні-курсів, розроблені відповідно до рівнів цифрової компетентності за сферами застосування; цифрові навчально-методичні комплекси для підготовки майбутніх соціальних педагогів з використання інформаційно-освітнього середовища «Інформаційно-освітнє середовище в освітньому процесі» та для самостійного проектування освітньої екосистеми під потреби соціального

педагога «Проектування та експертиза цифрової освітньої екосистеми», які є складовими персонального цифрового середовища майбутнього соціального педагога; робочу програму навчальної дисципліни та електронний навчальний курс «ІКТ в професійній діяльності» для підготовки здобувачів освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка» у відкритому інформаційно-освітньому середовищі; відкритий курс «Магістрант у цифровому суспільстві».

Варто відзначити, що про актуальність, практичну значущість та позитивний вплив запропонованих напрацювань здобувачки на процес підготовки майбутніх соціальних педагогів свідчить і те, що матеріали дослідження були запроваджені не тільки в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка, але й багатьох закладів вищої освіти, географія яких доволі широка (Волинський національний університет імені Лесі Українки, Вінницький державний педагогічний університет, Житомирський державний університети імені Івана Франка, Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет», Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»), що підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Дисертаційне дослідження побудовано на ґрунтовній джерельній базі, яку здобувачка достатньо систематизувала. Аналіз джерел наукової літератури (загалом проаналізовано 393 найменування, з яких 101 іноземними мовами) та результатів проведеного дослідження надав здобувачці підстави для формулювання обґрунтованих висновків.

Основні теоретичні положення і результати дослідження відображено у 56 друкованих працях (з них 14 одноосібних), серед яких: 5 монографій (1 одноосібна); 17 навчально-методичних посібників (2 одноосібних,

15 у співавторстві); 15 статей у провідних наукових фахових виданнях України; 6 статей у виданнях, що індексуються у світових наукометричних базах (1 – Scopus, 5 – Web of Science); 5 статей у зарубіжних наукових виданнях; 9 статей у науково-методичних збірниках. Матеріали представлено дослідження пройшли належну апробацію у ході обговорення на 24 міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях та семінарах.

Анотує дисертації відповідає вимогам МОН України та достатньою відображає структуру, основні положення, результати і висновки представленої роботи.

Аналіз монографії, додатків, анотує та наукових публікацій авторки свідчать про те, що О.П. Буйницькою виконано оригінальне, актуальне, ґрунтовне дослідження, що підтверджує наукову компетентність і зрілість авторки, її здатність системно і цілісно досліджувати проблемні питання, узагальнювати накопичений матеріал, здійснювати самостійні висновки.

Позитивно оцінюючи рівень наукової новизни, теоретичного та практичного значення роботи, висловимо зауваження та побажання стосовно подання результатів дослідження:

1. Потребує більшої чіткості обґрунтування актуальності теми дослідження.

2. Поставлене у роботі завдання 5 передбачає розробку індикаторів оцінювання якості відкритого інформаційно-освітнього середовища, проте в дослідженні бракує конкретних результатів вирішення цього завдання.

3. У вступній частині роботи потребує більшої аргументації обґрунтування авторської концепції дослідження, доцільно було б виокремити і розкрити концепти, які сприяють реалізації провідної ідеї представленої роботи.

4. У п. 1.3. монографії (стор. 87-90) наведено аналіз досвіду підготовки соціальних педагогів у зарубіжних країнах. На нашу думку, основні аспекти виконаного аналізу доцільно було б відобразити у анотує.

5. Суттєвим для забезпечення цілісності відкритого інформаційно-освітнього середовища є схарактеризовані у п.2.4. монографії технологічні платформи і програмно-інструментальні засоби. Однак, на наш погляд, доцільно було зробити акцент на тих платформах та засобах, які зорієнтовані на використання у процесі підготовки соціальних педагогів.

6. На нашу думку, робота виграла б, якби у педагогічному експерименті було описано, які саме методи обробки статистичних даних було використано у ході дослідження. Це дозволило б більш переконливо довести ефективність та практичну значущість результатів дослідження.

7. Автором представлено характеристику концептуальних засад розробки структурно-функційної моделі інформаційно-освітнього середовища (розділ 2), а також системи педагогічного проектування (розділ 3), проте потребує належного висвітлення реалізація визначених принципів, підходів у процесі розробки.

8. Вважаємо за доцільне вказати зауваження технічного характеру:

- рис. 4.66, 4.67 (стор. 397-398) не дають зрозумілої картини впливу відкритих е-ресурсів інформаційно-освітнього середовища та відкритих е-ресурсів обмеженого доступу на якість освітньої діяльності і потребують додаткового коментування;
- викликає сумніви доцільність розміщення в монографії додатків А, Б, З;
- на жаль, автореферат і монографія не позбавлені стилістичних і текстових огріхів.

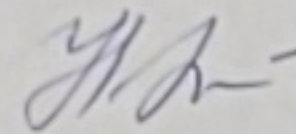
Висловлені зауваження не впливають на загальну оцінку актуальності, наукової та практичної цінності представленої роботи, проте можуть слугувати імпульсом для обговорення під час захисту результатів дослідження.

Таким чином, можна зробити висновок, що розглянута дисертаційна робота на тему «Система педагогічного проектування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів» є самостійною, завершеною науковою працею і відповідає встановленим вимогам

пунктів 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, зі змінами та доповненнями (Постанова Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016, № 943 від 20.11.2019, № 607 від 15.07.2020) до докторських дисертацій, а її авторка Буйницька Оксана Петрівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри дизайну
Харківського національного педагогічного
університету імені Ф. С. Сковороди

 Наталя ЖИТЕНЬОВА

Підпис та
засвідчується відділом

